

навколишнє середовище, в сільському господарстві стане першим кроком до формування нової моделі господарювання, що органічно входить в біосферу Землі.

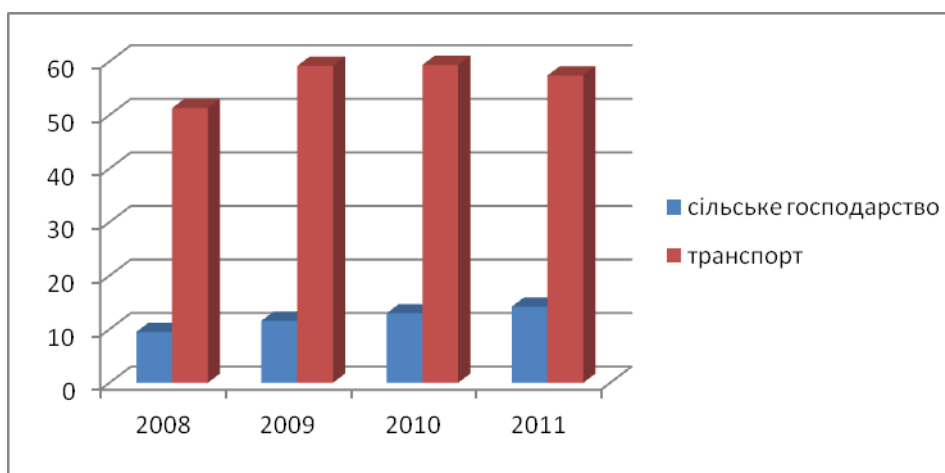

Рис.1 Вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за галузями за 2008-2011 р.р.

Література: 1. Основні показники соціально-економічного розвитку України. Держстат України. Доступно з: <<http://www.ukrstat.gov.ua/>> 2. Основные положения стратегии устойчивого развития России /Под ред. А.М. Шелехова. М., 2002. - 161 с. - ст. 8. 3. Сельское хозяйство. Национальный статистический комитет Республики Беларусь. Доступно з: <http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/doclad/2012_8/06.pdf>

*Ніколаєва С.П.,
здобувач ЖДТУ,
м. Житомир, Україна*

РОЗВИТОК РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ: ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Лізинг як економічна категорія - явище відносно нове для сучасної ринкової економіки. Він є одним з видів інвестиційної діяльності. Не вимагаючи від підприємств великих одноразових витрат власних коштів, лізинг дозволить залучити в різні галузі національної економіки не використані раніше можливості вітчизняного ринку капіталу, а також кошти закордонних інвесторів. Як вид інвестиційної діяльності лізинг стимулює науково-технічний прогрес, відкриває шлях до нової техніки і передових технологій виробництва, забезпечує зростання реального сектора економіки, створює умови для сталого економічного розвитку, дає можливість підвищити якість та конкурентоспроможність продукції, що випускається. Лізинг сприяє диверсифікації економіки, дозволяє відійти від її сировинної орієнтації та створює умови для зростання переробних галузей. Лізинг в сучасних умовах може стати важливим важелем активізації інноваційної діяльності підприємств, розширення підприємництва.

Лізинг як досить складне економічне явище, виник лише на певному етапі розвитку людського суспільства. Він має ряд більш простих попередників: купівлю-продаж, оренду та кредит, однак серед економістів і юристів поки немає єдності щодо визначення часу і епохи його виникнення. Ряд фахівців відносить лізинг до нових ринкових продуктів. При цьому вважають, що між орендними відносинами або лізингом дуже мало спільного. Інші вважають лізинг специфічним різновидом оренди, а період його виникнення відносять до XVIII і XIX століть. Треті повністю погоджуються з характеристикою орендних відносин як лізингових. Остання група вчених (як економісти, так і юристи) вважає, що протягом багатьох століть формувалися і розвивалися різні орендні (лізингові) продукти, в тому числі і фінансовий лізинг. Ми вважаємо, що батьківщиною сучасного лізингу є США і виник він в 50-х роках XX століття, бо перша спеціалізована лізингова компанія "Юнайтед Стейтс Лізинг Корпорейшн" була створена Генрі Шонфельдом в 1952 році в м. Сан-Франциско (штат Каліфорнія). Тим самим лізинг виділився в самостійний вид підприємницької діяльності і перетворився поступово в окрему галузь економіки – лізингову індустрію. З цього часу понад півстоліття сучасний лізинг веде свій переможний хід по континентах і країнах, поширюючись вище і глибше.

В даний час національні лізингові ринки є в більш ніж 90 країнах світу. Сумарні обсяги операцій досягли понад 690 млрд. доларів США. Лізинг став однією з найважливіших складових інвестиційної політики в багатьох державах. Темпи зростання лізингових операцій, як правило, випереджають темпи зростання основних макроекономічних показників. Це не випадково. Насиченість і розгалуженість лізингових операцій є свідченням розвиненості ринкових відносин у державі. Сучасний лізинг - є продукт і категорія розвинутої ринкової економіки. Він виник на основі еволюції і тісної інтеграції орендних, торгових і кредитних відносин. Виникши і поширюючись спочатку в розвинених індустріальних країнах, де склалися висока бізнесова культура, технології і традиції ведення бізнесу (підприємництва), він далі зі значними труднощами впроваджується в країнах, що розвиваються, і, в останню чергу, у групі країн з перехідною (транзитною) економікою.

В залежності від фінансово-економічних умов та рівня розвитку конкретного регіону (країни) лізингова індустрія буде характеризуватися певними ознаками. У кожній країні лізинговий бізнес буде знаходитися в якійсь власній унікальній точці розвитку. Однак, на думку експертів, очевидні і загальні універсальні ознаки і протягом розвитку. Іншими словами, лізинг в будь-якій країні проходить через досить чіткі стадії, які найбільш повно простежуються при розвитку цієї галузі в країнах, що розвиваються. Перша стадія пов'язана з переважно фінансовою орендою (фінансовим лізингом). Лізинг на даному етапі є досить новим фінансовим інструментом, і конкуренція на даному ринку практично відсутня. Кінцевою метою лізингоодержувача є придбання обладнання у власність, тому він зазвичай викуповує предмет лізингу в кінці терміну оренди (викуп здійснюється в результаті повного погашення заборгованості за лізинговими платежами). Термін договору лізингу збігається або наближений до термінів амортизації основних засобів. Відповідно обладнання в кінці угоди або автоматично переходить у власність лізингоотримувача, або викуповується за номінальною вартістю. Основною метою використання лізингового механізму з точки зору лізингоодержувача є отримання фінансової допомоги (у вигляді відстрочки платежів) дуже часто дана форма використовується з метою оптимізації податкових пільг, яка пов'язана, насамперед, з прискореною амортизацією, а також з тим, що лізингові платежі, на відміну від відсотків за кредит, повністю відносяться на собівартість. З іншого боку, на первісній стадії розвитку лізингової індустрії державою можуть бути передбачені й інші пільги та преференції, які не діють при інших формах фінансування інвестицій. Хоча слід відзначити і той факт, що на даному етапі розвитку, як правило, існують певні недоліки в бухгалтерському та податковому відображенні лізингових операцій.

Другий етап становлення лізингової індустрії характеризується більш жорсткою конкуренцією серед операторів даного ринку. І хоча основним залишається, як і раніше, фінансовий лізинг, умови лізингових угод стають диференційованими. Це пояснюється, з одного боку, посиленням конкуренції на ринку лізингових послуг, а з іншого – розширенням кола лізингоодержувачів і спектру лізингованого майна. Диференціація, насамперед, стосується структури лізингових платежів, які часто підлаштовуються під грошовий потік лізингоодержувача, а також під динаміку залишкової вартості лізингового майна. Варіації останньої використовуються для мінімізації витрат лізингоодержувача і ще більш віддаляють лізинг від традиційно забезпеченого кредиту. У міру подальшого розвитку більш широке застосування знаходять все нові форми лізингових угод, такі як поновлюваний лізинг або “левередж-лізинг”, які використовуються дочірніми лізинговими компаніями, створеними виробничими структурами для активізації продажів.

Дана стадія характеризується активним розвитком оперативного лізингу, термін якого набагато менше фізичного строку служби обладнання. Стимулюючими факторами, що зумовлюють застосування нових форм лізингу, служать: по-перше, подальше посилення конкуренції, пов'язаної з дедалі більшим числом активно діючих лізингових компаній; по-друге, більш досконале законодавство, яке на даному етапі вже не стільки перешкоджає, скільки сприяє розвитку нових видів лізингу. Для забезпечення переходу лізингової індустрії на дану стадію одним з вирішальних факторів є наявність достатньо розвинутого вторинного ринку обладнання. Це пов'язано з тим, що саме на цьому етапі у лізингодавця виникає реальний ризик, пов'язаний із залишковою вартістю активів, оскільки у лізингових компаній можуть виникати проблеми з реалізацією лізингового майна після закінчення терміну операційної оренди (лізингу). Для

мінімізації даного ризику лізингодавцям доведеться також більш професійно управляти власними активами, що пов'язано, в свою чергу з наявністю в останніх вже достатньо великого досвіду роботи в даній галузі. Четвертий етап характеризується посиленням конкуренції між суб'єктами лізингового бізнесу, яка призводить до появи нових видів послуг, серед яких: сек'юритизація, венчурний лізинг, проектне фінансування. На останній стадії розвитку лізингової індустрії відбувається насичення ринку лізингових послуг, тому що основні зусилля лізингових компаній направляються на оптимізацію і скорочення операційних витрат. При цьому дослідження показують, що стрімкий розвиток лізингу найбільш характерний для країн зі сприятливими економічними умовами і розвиненою нормативно-правовою базою.

У міру розвитку практики лізингового бізнесу накопичуються досвід і факти, на основі аналізу яких з'являються різні тлумачення, точки зору, погляди, концепції про зміст і форми, сутності тих чи інших понять і категорій. Осмислення теоретичних джерел та аналіз практики лізингового підприємництва в різних країнах дозволяє висувати різні гіпотези, концепції та теорії лізингових відносин. У теорії і практиці лізингу, на нашу думку, можна виділити ряд парних концепцій і триад лізингових відносин.

Олійник А.В.,
старший викладач кафедри фінансів та банківської справи ХНУ,
м. Хмельницький, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВОГО ПОТОКУ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Світовий досвід показує, що оцінка діяльності підприємства за грошовими потоками має суттєві переваги у порівнянні з традиційним аналізом ефективності на підставі показників прибутковості, рентабельності тощо. Науково-методичні підходи до визначення величини грошового потоку для звичайних видів підприємницької діяльності достатньо ґрунтовно розглянуті в наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних науковців, у той час як проблемі визначення грошового потоку банківського бізнесу приділено недостатньо уваги.

Грошовий потік можна визначити як сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані із відособленим та завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями). Тому грошовий потік є загальною величиною і дає уявлення про весь перелік проблем банківської діяльності, однак завданню вирішення кожної з них окремо не відповідає. У загальному розумінні грошовий потік відображає різницю між надходженнями та видатками грошових коштів протягом певного періоду, і якщо для більшості видів підприємницької діяльності це є безумовною істиною, то для банківського бізнесу дане твердження є дискусійним. Сучасні дискусії з приводу характеру банківської діяльності та її класифікації дозволяють дійти висновку, що головна особливість полягає в тому, що предметом (ресурсом) даного виду бізнесу є гроші, а вартість ресурсів – це відсоток, який банк сплачує власнику цих коштів за право їх тимчасового використання. Саме ця теза є ключовою при визначенні грошового потоку банківської діяльності [1].

Грошові потоки, що відображають функціонування фінансового ринку, характеризуються відносно складними схемами руху фінансових ресурсів. На кредитному ринку центром концентрації та координації руху грошових потоків є комерційний банк. Грошові потоки комерційного банку показано на рисунку 1. Грошові потоки комерційного банку, як основного суб'єкта управління позичковим фондом, включають три групи фінансових відносин: формування і використання позичкового фонду, здійснення розрахунків та взаємовідносини з ринком цінних паперів. Взаємовідносини у сфері ринку грошей і, відповідно, грошові потоки мають двосторонній характер. Вхідні потоки банків відображають процес формування позичкового фонду, погашення заборгованості з виданих кредитів і сплату процентів за користування ними. Вихідні потоки охоплюють видачу позичок, повернення залучених банком коштів і сплату процентів за їх використання. Грошові потоки комерційних банків, що відображають розрахунково-касове обслуговування клієнтів, являють собою переміщення грошових коштів між окремими суб'єктами і не належать до потоків кредитного ринку. Крім